

مجموعه نشریات تجارب دنیا در
بخش کشاورزی و منابع طبیعی

مقایسه تکنولوژی باغبانی نخیلات

در ایران با سایر کشورها

(شماره ۱۳)

سرشناسه	تراهی، عزیز، ۱۳۴۹ -
عنوان و نام پدیدآور	مقایسه تکنولوژی باغبانی نخیلات در ایران با سایر کشورها/ نویسنده عزیز تراهی؛ ویراستار علمی حسین نوری؛ تهیه شده در معاونت آموزش و ترویج کشاورزی.
مشخصات نشر	کرج: سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، معاونت آموزش و ترویج کشاورزی، نشر آموزش کشاورزی، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	۴۰ ص: نقشه (رنگی)، جدول (رنگی)، نمودار (رنگی).
فروست	مجموعه نشریات تجارب دنیا در بخش کشاورزی و منابع طبیعی؛ شماره ۱۳.
شابک	۷-۷۳۵-۵۲۰-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی: فیپا	
یادداشت	عنوان دیگر: مجموعه نشریات تجارب دنیا در بخش کشاورزی و منابع طبیعی؛ مقایسه تکنولوژی باغبانی نخیلات در ایران با سایر کشورها (شماره ۱۳).
عنوان دیگر	مجموعه نشریات تجارب دنیا در بخش کشاورزی و منابع طبیعی؛ مقایسه تکنولوژی باغبانی نخیلات در ایران با سایر کشورها (شماره ۱۳).
موضوع	خرما -- ایران
موضوع	Dates (Fruit) -- Iran
موضوع	خرماین -- کاشت
موضوع	Date palm -- Planting
موضوع	خرماین -- ایران -- کاشت
موضوع	Date palm -- Planting -- Iran
موضوع	خرما -- ایران -- اصلاح نژاد
موضوع	Dates (Fruit) -- Iran -- Breeding
موضوع	خرما -- اصلاح نژاد
موضوع	Dates (Fruit) -- Breeding
موضوع	کشاورزی -- ایران -- نوآوری
موضوع	Agricultural innovations -- Iran
موضوع	کشاورزی -- نوآوری
موضوع	Agricultural innovations
شناسه افزوده	نوری، حسین، ۱۳۴۵ - ویراستار
شناسه افزوده	سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، معاونت آموزش و ترویج کشاورزی
شناسه افزوده	سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی، معاونت آموزش و ترویج کشاورزی، نشر آموزش کشاورزی
رده بندی کنگره	SB۳۶۴
رده بندی دیویی	۶۳۴/۶۲۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی:	۷۳۰۷۶۱۰

ISBN: 978-964-520-735-7

شابک: ۷-۷۳۵-۵۲۰-۹۶۴-۹۷۸

عنوان: مجموعه نشریات تجارب دنیا در بخش کشاورزی و منابع طبیعی؛ مقایسه تکنولوژی باغبانی نخیلات در ایران با سایر کشورها (شماره ۱۳)

نویسنده: عزیز تراهی

ویراستار علمی: حسین نوری

مدیر داخلی: شیوا پارسانیک

تهیه شده در: معاونت آموزش و ترویج کشاورزی، دفتر شبکه دانش و رسانه های ترویجی

ناشر: نشر آموزش کشاورزی

صفحه آرا: نرگس بهادر

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: رایگان

مسئولیت درستی مطالب با نویسنده است.

شماره ثبت در مرکز فن آوری اطلاعات و اطلاع رسانی کشاورزی ۵۷۸۵۶ به تاریخ ۹۹/۰۴/۲۳ است.

نشانی: تهران، خیابان آزادی، بین نواب و رودکی، پلاک ۲۰۵، معاونت آموزش و ترویج کشاورزی، طبقه ۱۲

تلفن: ۶۶۴۳۰۴۶۵ | تلفکس: ۶۶۴۳۰۴۶۴ | کد پستی: ۱۴۵۷۸۹۶۴۸۱

فهرست

عنوان	صفحه
مقدمه.....	۵
وضعیت و میزان تولید خرما در ایران و جهان.....	۶
اهمیت نخل خرما و جایگاه آن در کشور ایران.....	۷
استان‌های خرماخیز کشور.....	۸
وضعیت کلی فناوری‌های نخیلات در داخل کشور.....	۹
استان خوزستان.....	۱۲
استان بوشهر.....	۱۳
استان فارس.....	۱۳
استان هرمزگان.....	۱۴
استان کرمان.....	۱۵
استان سیستان و بلوچستان.....	۱۵
وضعیت کشت و پرورش نخل خرما در سایر کشورهای جهان.....	۱۷
کشور مصر.....	۱۸
کشور الجزایر.....	۲۰
کشور عربستان سعودی.....	۲۲
کشور مراکش.....	۲۴
کشور تونس.....	۲۶
کشور آمریکا.....	۲۸
کشور فلسطین.....	۳۰
کشور استرالیا.....	۳۲
کشور امارات متحده عربی.....	۳۴
جمع بندی.....	۳۶

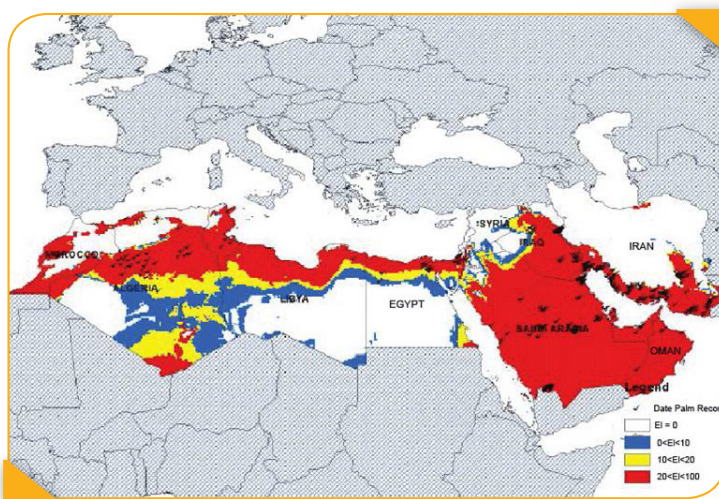
مقدمه

نخل خرما با تنوع بالایی از ارقام، یکی از محصولات استراتژیک و با ارزش و قابل اعتماد در مواجهه با شرایط متغیر و سخت اقلیمی و تولید تجاری در شرایط مذکور است که با فرهنگ کشاورزی مردمان مناطق جنوبی کشور عجین گشته است. در کشور بیش از ۴۰۰ رقم در مناطق مختلف با تنوع شدید آب و هوایی وجود دارد که خزانه غنی از صفات ژنتیکی برای انتخاب در شرایط خاص و ویژه را فراهم نموده است.

در ایران ارتفاع محدودکننده کشت نخل خرما از ساحل خلیج فارس که خرما در آن جا کاملاً در موطن خود است تا رشته کوه‌های بلند که قله‌های آن‌ها به علت سرمای زیاد مناسب کشت خرما نیست، در سراسر کشور در جهت جاده‌های مواصلاتی شهرهای بزرگ وجود دارد.

وضعیت و میزان تولید خرما در ایران و جهان

خرما تقریباً در چهل کشور از قاره‌های آسیا، آفریقا، امریکا، استرالیا و اروپا کشت می‌شود اما مناطق عمده خرماکاری جهان از مناطق جنوبی کشور ایران و کشورهای حاشیه خلیج فارس تا کشورهای شمال آفریقا گسترش یافته است (شکل ۱). تا سال ۲۰۱۷ وجود بیش از ۱۰۰ میلیون اصله نخل در سراسر جهان گزارش شده است که از این تعداد حدود ۲۱ میلیون اصله (۲۱٪) متعلق به ایران بوده است. از مجموع کل نخیلات جهان حدود ۸ میلیون تن خرما برداشت شده و از مجموع کل تولید جهانی حدود ۳۲۲۰۰۰ تن از کشورهای عمده تولیدکننده خرما صادر شده است.

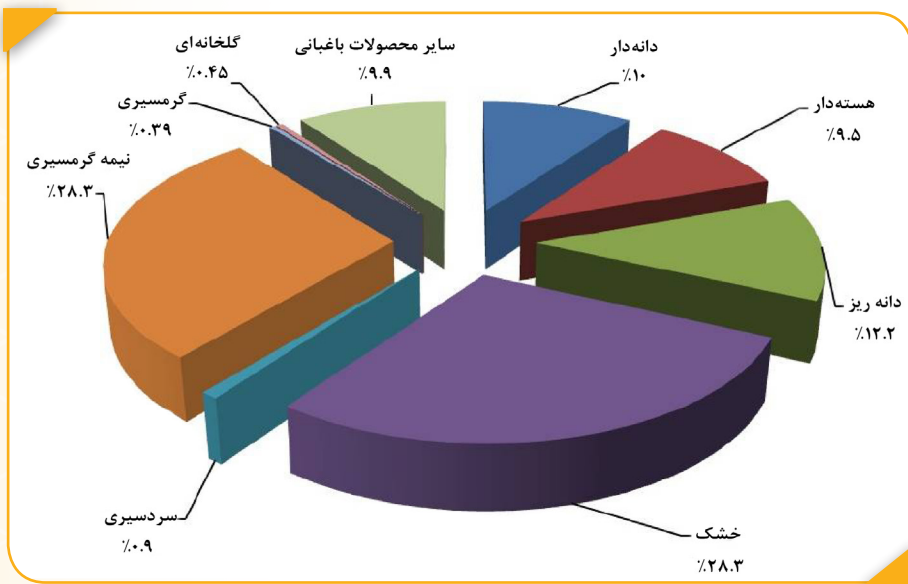

شکل ۱- توزیع نخل خرما در مناطق مختلف جهان

نخل خرما از جمله اولین درختانی است که توسط بشر کشت و کار شده است. سالیان طولانی نخل خرما جزو مهم‌ترین گیاهان مناطق خشک و بیابانی شمال آفریقا، خاورمیانه و جنوب آسیا بوده است و به نام "درخت زندگی" شهرت یافته است. این گیاه در مناطق دارای شرایط سخت و طاقت‌فرسا که سایر گیاهان قدرت دوام نداشته‌اند به خوبی توسعه یافته است.

اهمیت نخل خرما و جایگاه آن در کشور ایران

در سال ۱۳۹۷ سطح بارور باغ‌های کشور حدود ۲/۴۶ میلیون هکتار بوده که به ترتیب سهم سطح بارور اختصاص یافته به میوه‌های دانه‌دار ۱۰ درصد، میوه‌های هسته‌دار ۹/۵ درصد، میوه‌های دانه‌ریز ۱۲/۲ درصد، میوه‌های خشک ۲۸/۳ درصد، میوه‌های سردسیری ۰/۹ درصد، نیمه گرمسیری ۲۸/۳ درصد، میوه‌های گرمسیری ۰/۳۹ درصد، محصولات گلخانه‌ای ۰/۴۵ درصد، و سایر محصولات باغبانی ۹/۹ درصد بوده است. در بین محصولات مزبور بیش‌ترین سطح بارور مربوط به پسته با ۱۵/۹ درصد، انگور ۱۱/۷ درصد، خرما ۸/۹۳ درصد، سیب ۸/۹۱ درصد، پرتقال ۶/۵ درصد، بادام ۶/۱ درصد و گردو ۵/۳ درصد بوده است. به عبارت دیگر حدود ۶۳/۴ درصد از سطح بارور باغ‌های کشور متعلق به ۷ محصول فوق می‌باشد (نمودار ۱).

شکل ۲- توزیع هفت محصول با بیش‌ترین سطح بارور کشور در سال ۱۳۹۷

همچنین میزان تولید محصولات باغی کشور بیش از ۲۰ میلیون تن و مجموع تولید خرما در کشور برابر با ۱,۳۰۰,۰۰۰ تن می‌باشد و این محصول حدود

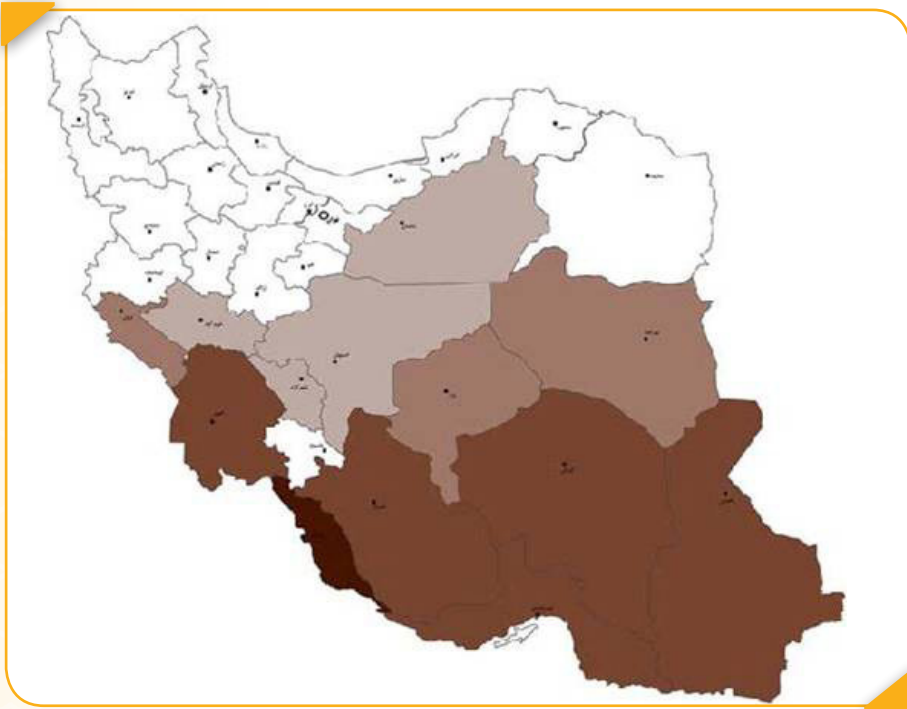
۶/۲ درصد از کل میزان تولید محصولات باغی کشور را تشکیل می‌دهد و در رتبه پنجم میزان تولیدات محصول باغی نیز قرار دارد (جدول ۱).

جدول ۱- مقایسه سطح، میزان تولید و عملکرد محصولات اصلی باغی در سال ۱۳۹۷
(واحد: میلیون تن/هزار هکتار))

محصول	میزان تولید	درصد تولید	سطح بارور	درصد سطح بارور
پرتقال	۳/۱	۱۵/۱	۱۶۱	۶/۵
انگور	۳	۱۴/۸	۲۸۹	۱۱/۷
سیب	۲/۹	۱۴/۳	۲۱۹/۳	۸/۹
خیار	۱/۹	۹/۲	۷/۴	۰/۳
خرما	۱/۳	۶/۲	۲۱۹/۸	۸/۹
سایر	۸/۳	۴۰/۴	۱۵۶۴/۹	۶۳/۷
جمع	۲۰/۵	۱۰۰	۲۴۶۱/۳	۱۰۰

استان‌های خرماخیز کشور

با توجه به نیازهای آب و هوایی نخل خرما برای رشد و نمو و تولید تجاری، مهم‌ترین استان‌های خرماخیز کشور همگی در مناطق جنوبی کشور واقع شده‌اند (شکل ۳). البته باید عنوان نمود که خرما در ۱۴ استان شامل خوزستان، کرمان، بلوچستان، فارس، بوشهر، هرمزگان، اصفهان، سمنان، یزد، ایلام، خراسان جنوبی، کرمانشاه، کهگیلویه و بویر احمد، در حال تولید است؛ اما مهم‌ترین استان‌های خرماخیز کشور شامل ۶ استان خوزستان، کرمان، بلوچستان، فارس، بوشهر و هرمزگان هستند که بیش از ۹۵٪ کل تولید خرمای کشور را به خود اختصاص داده‌اند (جدول ۲).

شکل ۳- نقشه پراکنش خرما در ایران

وضعیت کلی فناوری‌های نخیلات در داخل کشور

در ابتدا باید عنوان نمود که اغلب عملیات باغی نخل خرما، بسیار فنی و سخت و پیچیده و نیاز مهارت و صلابت است و عدم توجه به تأمین و پرورش نیروی کار یا وسایل لازم، نخلکاری با چالش مواجه خواهد نمود. در اغلب مناطق خرماخیز کشور، آبیاری هنوز به صورت سنتی و غرقابی و در برخی مناطق مانند بوشهر به صورت استخری انجام می‌شود که طبعاً مصرف و هدر رفت آب را چندین برابر می‌کند. تغییر ساختار و سیستم آبیاری در نخلستان‌ها بسیار کند و بطئی است و جوابگوی نیاز حال کشور نمی‌باشد. اغلب نخلستان‌ها ترکیب نامناسبی از ارقام هستند که اغلب آن‌ها فقط ارزش ذخایر ژنتیکی دارند و حفظ و نگهداری آن‌ها وظیفه حاکمیتی است نه

باغ‌های تجاری. چرا که وجود ارقام کم‌درآمد موجب دلسردی نخل‌داران و رها یا نیمه‌رها نمودن نخلستان‌ها می‌شود که طبعاً مشکلات عدیده تجمع و گسترش آفات و بیماری‌ها و علف‌های هرز خواهد شد. اغلب نخلستان‌ها بیش‌تر شبیه یک باغچه‌خانگی تفریحی است و از تعاریف و معیارهای یک نخلستان تجاری فاصله زیادی دارد. برخی نخلستان‌ها نیز پیر و فرتوت گشته و از فاز تولید تجاری خارج گشته‌اند.

البته نخلستان‌های تجاری جدید و وسیع تجاری مانند نخلستان ۱۰۰۰ هکتاری قصرشیرین و نخلستان ۳۰۰ هکتاری حاجی‌آباد هرمزگان نیز در سال‌های اخیر راه‌اندازی شده‌اند اما سرعت اصلاح و بازسازی و نوسازی یا بسیار کند و یا با مدیریت بسیار نامطلوب بوده است.

یکی از بزرگ‌ترین ضعف‌های نخلستان‌های کشور ضعف شدید مکانیزاسیون بوده است که بی‌توجهی کلیه دولت‌ها را به همراه داشته است. به گونه‌ای که اغلب فعالیت‌های سخت و کارگربر به صورت سنتی و دستی انجام می‌شود. به دلیل عدم رعایت فواصل کشت و عدم نظم و ترتیب در کشت نخیلات، حتی فعالیت‌های معمول شخم کف نخلستان‌ها در اغلب باغ‌های قدیمی نیز به صورت دستی و با بیل انجام می‌شود.

این درحالی است که محققان سال‌هاست به وسایل مکانیزه نمودن برخی عملیات نخیلات دست یافته‌اند، که در سطح بین‌المللی نیز بی‌نظیر بوده است اما بی‌توجهی مسئولین در حمایت متخصصان عملاً کاربرد این وسایل را با وقفه مواجه نموده است. این معضل در کنار فاصله گرفتن نسل جدید از نخل‌کاری و عدم علاقه آن‌ها به ادامه فرآیند تولید سنتی به دلیل ضعف فرهنگ‌سازی و کاهش درآمد نخلستان‌ها به دلیل ارقام نامناسب، کمبود آب آبیاری، بی‌سوادی و کم‌سوادی اغلب نخل‌داران، وجود اغلب نخلستان‌ها در مناطق دور از مرکز و در مناطق محروم و کم‌تر توسعه یافته، باعث کم‌توجهی و بی‌توجهی نسل جدید به این حرفه دیرینه و گیاه ارزشمند و درآمدزا گشته است. تکه تکه شدن نخلستان‌ها و عدم یکپارچه ماندن آن‌ها نیز مزید بر علت است.

بروز و شدت یافتن اختلافات زیاد بین‌المللی و عدم اراده ملی در کاهش تنش‌ها، ضعف و ناپایدار بودن روابط با کشورهای مختلف، تزلزل بازارهای خرید خرما، تحریم‌های کشنده و طولانی‌مدت، ظهور و ورود کشورهای جهان جدید به دنیای تولید خرما و قبضه بازارهای جهانی با ارقام درجه یک و با کیفیت بالا، سیستم نظارتی ضعیف و فشل بر روند تولید و کاشت و داشت و برداشت، عدم تأمین معیشتی متخصصان و کاهش انگیزه آن‌ها و درگیر شدن در سیستم بروکراسی‌های اداری و سیستم غلط نظارت و ارزشیابی و شدت گرفتن کاغذبازی‌ها و جعل داده و انتشار نشریات نامعتبر و همه و همه در تضعیف صنعت خرماکاری نقش داشته‌اند.

یکی از مشکلات صنعت خرمای کشور توسعه سلیقه‌ای و بدون کم‌ترین اطلاعات فنی و فرمایشی بودن آن است. چرا اغلب مدیران با اطلاعات سطحی در زمینه‌های مختلف اقدام به تصمیم‌گیری‌های کلان مدیریتی بدون کم‌ترین مشورتی با اصحاب علم و دانش در ارتباط با توسعه محصولات از جمله خرما می‌نمایند که متأسفانه آثار مخرب آن حداقل ۱۰ سال بعد و پس از دریافت چندین لوح افتخار و تشویق‌نامه‌های بی‌جهت و ارتقای مرتبه کاری رخ می‌دهد که دیگر خیلی دیر شده که چه بسا این دیر شدن‌ها بارها و بارها در سال‌های اخیر رخ داده و رخ خواهد داد و هیچ کس جوابگو نیست.

روش‌های مختلف اجرای عملیات باغی نخلداری مانند مدیریت گرده و گرده‌افشانی، هرس و تکریب، هدایت خوشه، برداشت و... هنوز به صورت کاملاً سنتی و با صرف انرژی و به کارگیری کارگران زیاد انجام می‌شود که به تدریج صرفه اقتصادی نخلستان را کاهش خواهد داد. عدم توجه به ارزش افزوده بخش‌های مختلف و اهمیت صنعتی و دارویی برخی نهاده‌ها و فرآورده‌ها، سبب هدر رفتن بسیاری از این منابع می‌گردد که علاوه بر آلودگی محیط زیست سبب کاهش و محدود شدن درآمد نخل‌داران و افزایش ریسک درآمدزایی شده است.

این در حالی است که با توجه به وسعت زمین‌های مستعد، تنوع شرایط

آب و هوایی و امکان کشت و پرورش اغلب ارقام داخلی و خارجی با کیفیت بالا، امکان ایجاد انقلابی سبز در صنعت خرماي کشور و ایجاد تحولی شگرف و بنیادین در طول یک دوره ۱۰ الی ۱۵ ساله با ارائه و پیگیری برنامه منسجم و جامع و نظارت کامل و بهبود روابط کاملاً میسر است.

استان خوزستان

استان خوزستان که در منطقه جنوب غربی کشور واقع است در سال ۱۳۹۷ از نظر سطح زیر کشت رتبه دوم و از نظر میزان تولید رتبه پنجم را در کشور به خود اختصاص داده است (جدول ۲). مهم ترین مناطق خرماخیز این استان شامل آبادان، خرمشهر، اروندکنار، شادگان، ماهشهر، دارخوین، اهواز و بهبهان است. البته به دلیل تغییرات اقلیمی سال های اخیر و گرمایش روزافزون کره زمین، رفته رفته مناطق شمالی تر استان شامل شوشتر، شوش و دزفول نیز مستعد کشت ارقام مختلف تجاری شده و پیش بینی می شود توسعه آینده نخل خرما در مناطق شمالی استان به وقوع بپیوندد.

در استان خوزستان ارقام مختلف تر، خشک و نیمه خشک وجود دارند که از مهم ترین ارقام آن می توان سایر (استعمران)، برحی، زاهدی، دیری، گنطار، کبکاب، خاصی، خضراوی، شکر، حلاوی و بریم را نام برد. رقم استعمران بیش ترین سطح زیر کشت (بیش از ۷۰ درصد) را در استان خوزستان به خود اختصاص داده است. میزان صادرات این رقم نیز حدود ۴۴٪ صادرات کل خرماي کشور را نیز به خود اختصاص داده است (جدول ۲).

در سال های اخیر با توجه به پژوهش های انجام شده در پژوهشکده خرما و میوه های گرمسیری با همکاری معاونت امور باغبانی وزارت جهاد کشاورزی، برخی ارقام جدید خارجی و داخلی مانند مجول و پیارم نیز در برخی مناطق استان خوزستان سازگاری مناسبی نشان داده و در حال توسعه است.

همچنین با شناسایی و مطالعه ارقام امیدبخش استان شامل فرسی، عویدی، عویمری و بریم، مطالعه و بررسی‌های سازگاری آن‌ها در استان مورد توجه بیش‌تر قرار گرفته است.

استان بوشهر

استان بوشهر در مجاورت استان خوزستان و در منطقه جنوب غرب و در امتداد ساحل خلیج فارس قرار دارد. تنوع آب و هوایی در این استان نیز دیده می‌شود و از مناطق پست حاشیه خلیج تا مناطق مرتفع امتداد رشته کوه‌های زاگرس در آن وجود دارد. این استان در سال ۱۳۹۷ از نظر سطح زیرکشت رتبه سوم و از نظر میزان تولید رتبه ششم کشور را به خود اختصاص داده است (جدول ۲). خرما در اغلب مناطق استان بوشهر به ویژه دشتستان، تنگستان، دشتی و جم کشت و پرورش داده می‌شود. مهم‌ترین ارقام تجاری استان بوشهر شامل کبکاب، زاهدی، شهابی، خنیزی، حاج باقری، گنطار و شاهانی است. رقم کبکاب مهم‌ترین رقم استان بوشهر است که بیش‌ترین سطح زیرکشت و میزان تولید را به خود اختصاص داده است. رقم زاهدی بیش‌تر در مناطق مرتفع‌تر و خنک‌تر استان بوشهر تولید می‌شود و کیفیت مناسبی دارد. در این استان نیز ارقام مجول و پیارم در مناطق مرتفع‌تر که خشک‌تر و تا حدودی خنک‌تر هستند مورد توجه قرار گرفته و در بسیاری مناطق سازگاری خوبی نشان داده‌اند. البته مشکلات بی‌آبی و کم‌آبی در این استان از جمله مشکلات بازدارنده توسعه نخیلات بوده‌اند هرچند در سال‌های اخیر توسعه سیستم‌های آبیاری تحت فشار مورد توجه بیش‌تری قرار گرفته است.

استان فارس

استان فارس که در منطقه دور از دریا واقع است دارای تنوع آب و هوایی زیادی

بوده و از مناطق گرم و خشک شهرستان مهر گرفته تا مناطق معتدل و سردسیر شیراز در آن قابل مشاهده است. مهم‌ترین مناطق خرماخیز استان فارس شامل جهرم، خنج، داراب، زرین دشت، فراشبند، فسا، فیروزآباد، قیروکارزین، کازرون، گراش، لارستان، لامرد و مهر است. با توجه به تنوع آب و هوایی در این استان، در صورت تأمین آب آبیاری، امکان تولید بهترین ارقام خرما ایران و جهان در این استان میسر است.

در سال ۱۳۹۷ از نظر سطح زیرکشت استان فارس در رده ششم و از نظر میزان تولید در رده سوم استان‌های خرماخیز کشور قرار گرفته است (جدول ۲). مهم‌ترین ارقام تجاری استان فارس شامل شاهانی، زاهدی و کبکاب می‌باشند که رقم شاهانی بیش‌ترین سطح زیرکشت و میزان تولید را به خود اختصاص داده است. در این استان نیز ارقام مجول و پیارم مورد توجه قرار گرفته و در بسیاری مناطق مانند جهرم سازگاری خوبی نشان داده‌اند. به گونه‌ای که تقاضا برای توسعه سطح زیرکشت رقم مجول افزایش چشمگیر داشته و منجر به واردات هزاران نهال کشت بافتی این رقم از خارج کشور گردید.

استان هرمزگان

استان هرمزگان از جمله جنوبی‌ترین استان‌های خرماخیز کشور است که در مجاورت خلیج فارس قرار دارد. اغلب مناطق این استان مرطوب و یا نیمه‌مرطوب هستند اما برخی مناطق خشک نیز در آن دیده می‌شود. این استان از نظر سطح زیرکشت خرما در سال ۱۳۹۷ مقام چهارم و از نظر میزان تولید در رتبه هفتم کشور قرار دارد (جدول ۲). مهم‌ترین مناطق خرماخیز استان هرمزگان شامل حاجی‌آباد، رودان و میناب هستند. در این استان یکی از مهم‌ترین و گران‌ترین ارقام خرما ایران کشور یعنی رقم پیارم تولید می‌شود که جایگاه خاصی از نظر ارزش تجاری و صادرات داراست. سایر ارقام این استان شامل آلمهتری، مُرداسنگ،

خاصویی، گریته، زاهدی، شاهانی و دیری می‌باشند. رقم آلمهتری استان هرمزگان، زودرس‌ترین رقم خرمای دنیاست. در این استان نیز بررسی سازگاری ارقامی مانند مجول نیز در برنامه قرار گرفته و در مناطقی که احتمال سازگاری آن بیش‌تر بوده توسعه یافته است.

استان کرمان

در سال‌های اخیر این استان به دو بخش کرمان و جنوب استان کرمان تقسیم‌بندی شده است. این استان یکی از بزرگ‌ترین استان‌های تولیدکننده خرما در کشور است که در منطقه خشک جنوب قرار دارد. مهم‌ترین مناطق تولید خرماي آن شامل جیرفت، کهنوج، بم، فهرج، ریگان، نرماشیر، ارزوئیه و مناطق شهداد و گلباف می‌باشند. با توجه به رقم غالب استان کرمان که همانا رقم مضافتی است، منطقه بم از این بابت اهمیت بسیار زیادی پیدا می‌کند؛ چرا که در منطقه بم از جمله با کیفیت‌ترین میوه مضافتی کشور تولید می‌شود و این رقم در این منطقه سازگاری عالی یافته و بیش‌ترین تولید رقم مضافتی در منطقه بم صورت می‌گیرد به گونه‌ای که رقم مضافتی در کشور به نام منطقه بم شناخته می‌شود و برخی به اشتباه نام بمی نیز به آن داده‌اند.

مهم‌ترین ارقام خرمای استان کرمان شامل مضافتی، نگار، شکری، خنیزی، کلوته، مرداسنگ و زاهدی هستند. رقم مضافتی مهم‌ترین رقم استان کرمان است که علاوه بر مصرف داخلی فراوان آن، از جمله مهم‌ترین ارقام صادراتی کشور نیز می‌باشد.

استان سیستان و بلوچستان

استان سیستان و بلوچستان، جنوبی‌ترین استان خرماخیز کشور و در مجاورت مرز پاکستان قرار دارد. در سال ۱۳۹۷ از نظر سطح زیرکشت و میزان تولید، این

استان رتبه اول را به خود اختصاص داده است (جدول ۲). مهم‌ترین مناطق خرماخیز بلوچستان شامل ایرانشهر، نیک شهر، سراوان، دلگان، فوج، قصرقند، سیب سوران، مهرستان، سرباز، خاش، میرجاوه و زاهدان می‌باشند. مهم‌ترین ارقام خرما این استان شامل مضافتی، ربّی، شَکری، حلّیله، آبروگن، کَلگی، چربان، حاشه‌ای، جوانداک، اشکنجک، پُپو، دِسکی، وردیوار، بَرنی، کلوت، مُلسی، کروچ، کونداک و کتمی است. در این استان نیز ارقام مجول و پیارم در مناطق مرتفع‌تر که خشک‌تر و تا حدودی خنک‌تر هستند مورد توجه قرار گرفته و در برخی مناطق سازگاری خوبی نشان داده‌اند.

جدول ۲- سطح، میزان تولید و عملکرد محصول خرما در استان‌های مهم خرماخیز در سال ۱۳۹۷

نام استان	سطح زیر کشت (هکتار)	رتبه سطح زیر کشت	تولید (تن)	رتبه تولید	عملکرد (کیلوگرم در هکتار)	رتبه عملکرد
بوشهر	۳۳,۶۶۲	۳	۱۶۲,۰۹۵	۶	۵,۴۲۴	۵
جنوب استان کرمان	۳۰,۷۹۴	۵	۲۰۰,۷۹۱	۲	۶,۸۵۵	۳
خوزستان	۴۰,۴۰۰	۲	۱۶۳,۰۷۸	۵	۵,۱۲۶	۶
سیستان و بلوچستان	۵۷,۱۰۸	۱	۲۳۰,۱۹۰	۱	۶,۲۶۶	۴
فارس	۲۸,۱۸۴	۶	۱۹۱,۵۱۹	۳	۷,۹۱۲	۱
کرمان	۲۷,۷۲۷	۷	۱۷۰,۰۰۰	۴	۷,۰۲۵	۲
هرمزگان	۳۳,۶۰۵	۴	۱۴۱,۰۳۷	۷	۵,۰۳۰	۷

وضعیت کشت و پرورش نخل خرما در سایر کشورهای جهان

از جمله مهم‌ترین کشورهای عمده تولیدکننده خرما در جهان شامل مصر، ایران، عربستان سعودی، امارات متحده عربی، مراکش، تونس و الجزایر هستند. اما سایر کشورهایی که کشت و پرورش نخل را به صورت کاملاً حرفه‌ای و با تحقیقات صحیح و کاربردی و کاربرد تکنولوژی آغاز نموده‌اند می‌توان از ایالات متحده امریکا، استرالیا و فلسطین نام برد که به اختصار به نقشه پراکنش و توسعه نخل خرما در این کشورها، میزان تولید و سطح زیرکشت، مهم‌ترین ارقام درحال تولید، تکنولوژی‌های تکثیر نخل خرما و مهم‌ترین اقدامات آن‌ها در زمینه تولید محصول سالم یا ارگانیک و همچنین شرایط مکانیزاسیون و بازاریابی حرفه‌ای پرداخته خواهد شد.

کشور مصر

میزان تولید (تن)	سطح زیر کشت (هکتار)	عملکرد (کیلوگرم در هکتار)
۱,۵۶۲,۱۷۱	۴۹,۱۸۴	۳۱,۷۶۱

مناطق خرماخیز کشور مصر اغلب در امتداد رود نیل توسعه یافته‌اند و براساس نوع رقم (خشک با نشان مثلث، نیمه‌خشک با نشان دایره و تر با نشان مربع در تصویر) در مناطق مستعد تولید هر رقم توزیع گشته‌اند (شکل ۴). این کشور بیش‌ترین عملکرد را در هکتار به خود اختصاص داده‌است.

شکل ۴- نقشه توزیع نخیلات در کشور مصر

مهم‌ترین ارقام

Zaghloul, Hayany, Hallawy, Siwy, Amry, Azzawi, Frehi.

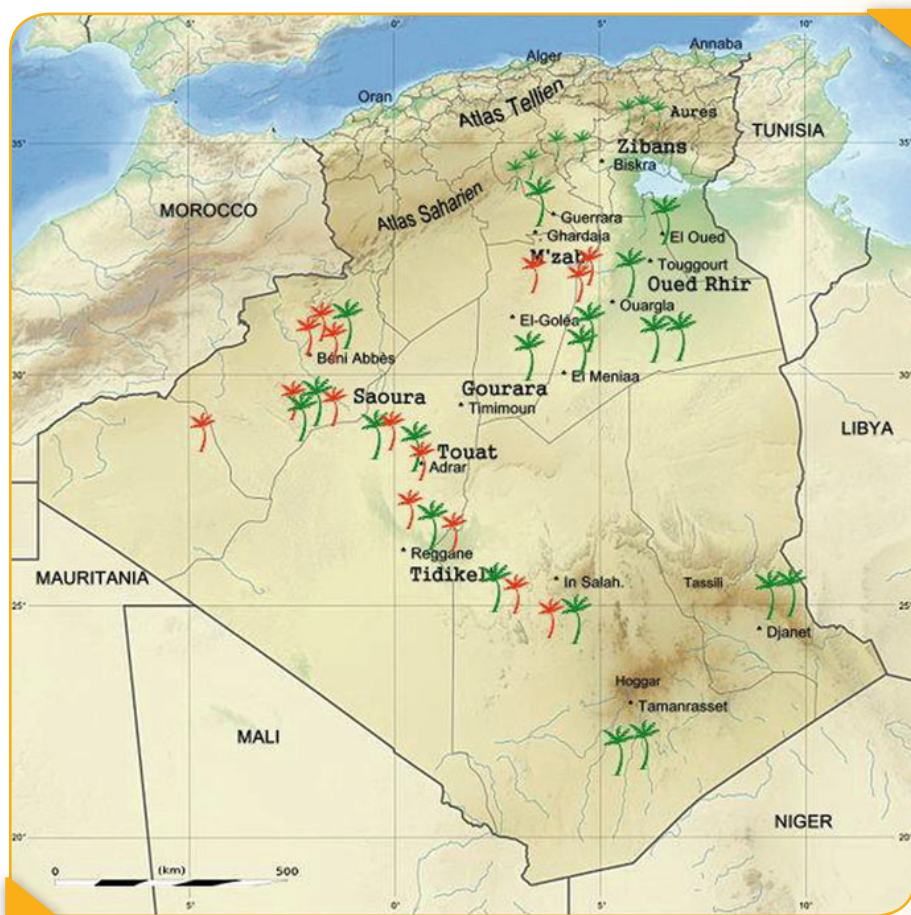
اقدامات اساسی کشور مصر در زمینه نفیلات

- ◀ مطالعه، گردآوری و حفظ منابع ژنتیکی نخل خرما.
- ◀ رعایت کامل اصول قرنطینه در تبادل منابع ژنتیکی و واردات ارقام.
- ◀ حمایت کامل از بخش تحقیقات نخل خرما و تجهیز مراکز تحقیقاتی.
- ◀ تقویت و حمایت از بخش خصوصی و راهاندازی نخلستان‌های تجاری پیشرفته.
- ◀ راهاندازی اتحادیه توسعه صادرات باغبانی.
- ◀ مطالعه و تعیین نیازهای اساسی آب و هوایی ارقام خرما و پراکنش آنها براساس نیاز ارقام در مناطق مختلف.
- ◀ رعایت اصول به‌باغی برای افزایش عملکرد.
- ◀ تعیین نیازهای آبی ارقام و راهاندازی سیستم آبیاری تحت فشار مناسب برای هر رقم.
- ◀ تعیین نیازهای غذایی هر رقم و تهیه دستورالعمل تغذیه ارقام.
- ◀ انتخاب ارقام نر مناسب برای گرده‌افشانی ارقام تجاری.
- ◀ توسعه تکنولوژی کشت بافت با پروتکل مناسب.
- ◀ سرمایه‌گذاری و توسعه صنایع جانبی و دستی.
- ◀ رویکرد تولید متابولیت‌های ثانویه و استفاده از خواص درمانی آنها.
- ◀ استفاده از ضایعات خرما برای تولید سوخت‌های طبیعی به عنوان منابع انرژی جدید.

کشور الجزائر

میزان تولید (تن)	سطح زیر کشت (هکتار)	عملکرد (کیلوگرم در هکتار)
۱,۰۹۴,۷۰۰	۱۶۸,۸۵۵	۶,۴۸۳

مناطق خرماخیز کشور الجزائر اغلب در شمال غربی، مرکز و جنوب توسعه یافته‌اند و خرما جزو محصولات اصلی این کشور به شمار می‌آید (شکل ۵).

شکل ۵- نقشه توزیع نخیلات در کشور الجزائر

مهم‌ترین ارقام

Deglet Noor, Degla Beida, Ghars, Mech Degla

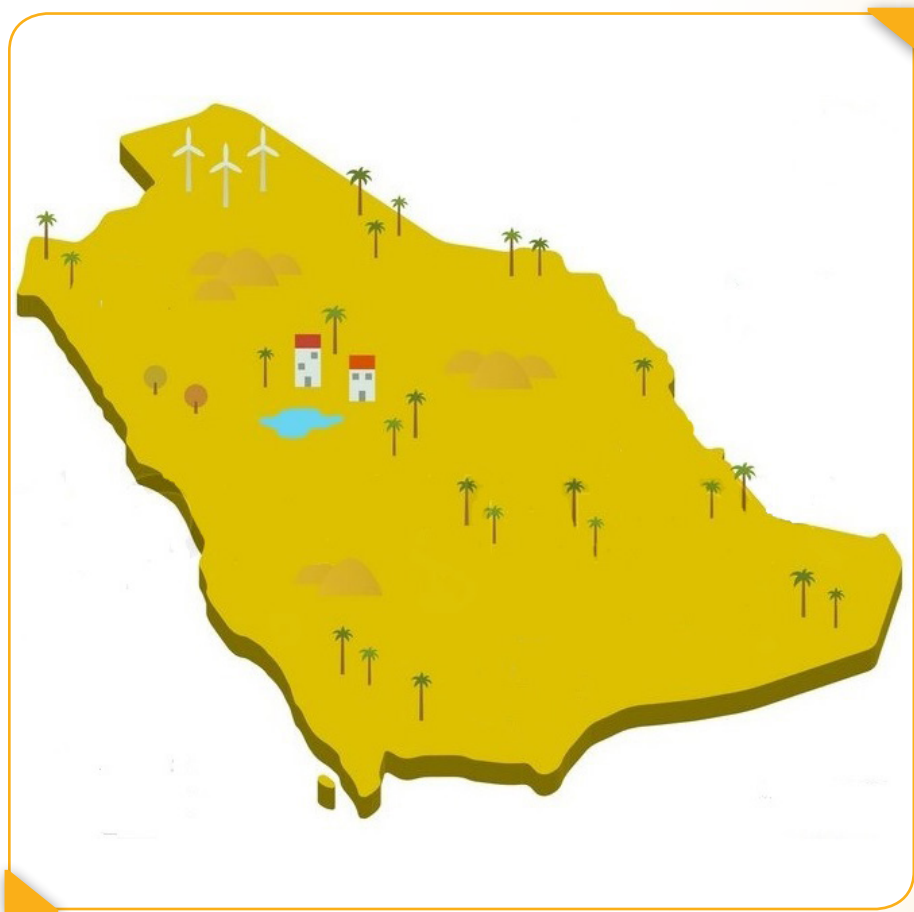
اقدامات اساسی کشور الجزایر در زمینه نخیلات

- ▶ برنامه توسعه ارقام و حفظ ذخایر توارثی ارقام نخل خرما.
- ▶ برنامه ملی منسجم و مطالعه شده و غیرفرمایشی و تداوم آن.
- ▶ توسعه تدریجی و بهبود تکنیک‌ها همراه با تحقیقات علمی پیشرفته.
- ▶ توجه به تولید محصول ارگانیک.
- ▶ استفاده از ارقام مقاوم به بیماری کشنده بایود.
- ▶ رویکرد جدید نسبت به توسعه صنایع جانبی.
- ▶ آغاز استفاده از خواص دارویی ارقام خرما.
- ▶ افزایش تدریجی صادرات محصول خرما.
- ▶ تلاش برای استفاده از بخش‌های مختلف خرما در توسعه صنایع جانبی.
- ▶ توسعه تکنولوژی کشت بافت با پروتکل مناسب.
- ▶ بهبود تدریجی تغذیه نخیلات کشور.

کشور عربستان سعودی

میزان تولید (تن)	سطح زیر کشت (هکتار)	عملکرد (کیلوگرم در هکتار)
۱,۳۰۲,۸۵۹	۱۱۶,۱۲۵	۱۱,۲۱۹

مناطق خرماخیز کشور عربستان سعودی کم و بیش در تمامی بخش‌های کشور، هر کجا که تأمین آب میسر باشد، توسعه یافته‌اند (شکل ۶).

شکل ۶- نقشه توزیع نخیلات در کشور عربستان سعودی

مهم‌ترین ارقام

Ajwah, Anbara, Safawi, Barhee, Sagei, Sokkari, Khlas.

اقدامات اساسی کشور عربستان سعودی در زمینه نخیلات

- ◀ اهمیت ویژه و قابل توجه به نخل خرما و صنایع آن در کشور
- ◀ مطالعه، گردآوری و حفظ منابع ژنتیکی نخل خرما.
- ◀ رعایت کامل اصول قرنطینه در تبادل منابع ژنتیکی و واردات ارقام.
- ◀ حمایت کامل از بخش تحقیقات نخل خرما و تجهیز مراکز تحقیقاتی.
- ◀ تقویت و حمایت از بخش خصوصی و راهاندازی نخلستان‌های تجاری پیشرفته.
- ◀ احداث یکی از بزرگ‌ترین نخلستان‌های جهان.
- ◀ احداث بیش از ۶۰ شرکت و کارخانه مدرن بسته‌بندی و صنایع جانبی خرما.
- ◀ بازاریابی مدرن و پیشرفته و بهبود روابط تجاری با دنیا.
- ◀ مطالعه و تعیین نیازهای اساسی آب و هوایی ارقام خرما و پراکنش آن‌ها براساس نیاز ارقام در مناطق مختلف.
- ◀ رعایت اصول به‌باغی برای افزایش عملکرد.
- ◀ تعیین نیازهای آبی ارقام و تجهیز و راهاندازی سیستم آبیاری تحت فشار مناسب برای هر رقم در اغلب نخلستان‌ها.
- ◀ تعیین نیازهای غذایی هر رقم و تهیه دستورالعمل تغذیه ارقام.
- ◀ توسعه تکنولوژی کشت بافت با پروتکل مناسب.
- ◀ سرمایه‌گذاری و توسعه صنایع جانبی و دستی.

کشور مراکش

میزان تولید (تن)	سطح زیر کشت (هکتار)	عملکرد (کیلوگرم در هکتار)
۱۱۱,۷۰۱	۵۹,۱۲۷	۱,۸۸۹

مناطق خرماخیز کشور مراکش به طور کلی در محدوده جنوب کشور (منطقه زرد رنگ) توسعه یافته‌اند (شکل ۷).

شکل ۷- نقشه توزیع نخیلات در کشور مراکش

مهم‌ترین ارقام

Medjoul, Boufeggous, Aziza, Jihel, Nejda

اقدامات اساسی کشور مراکش در زمینه نخیلات

- ◀ تعیین گروه ویژه‌ای به نام Special Decree برای حفظ و صیانت از نخیلات و ثبت نخلستان‌ها به عنوان ذخایر بیوسفر.
- ◀ توسعه معروف‌ترین خرماي جهان یعنی رقم مجول و سایر ارقام درجه یک جهان.
- ◀ حمایت کامل از بخش تحقیقات نخل خرما و تجهیز مراکز تحقیقاتی و پرورش نیروهای متخصص و زبده.
- ◀ ثبت و معرفی برندهای معروف و تداوم کیفیت و حفظ رضایت مندی.
- ◀ تقویت و حمایت از بخش خصوصی و راه‌اندازی نخلستان‌های تجاری پیشرفته.
- ◀ مطالعه و تعیین نیازهای اساسی آب و هوایی ارقام خرما و پراکنش آن‌ها براساس نیاز ارقام در مناطق مختلف.
- ◀ رعایت اصول به‌باغی برای افزایش عملکرد.
- ◀ تعیین نیازهای آبی ارقام و راه‌اندازی سیستم آبیاری تحت فشار مناسب برای هر رقم.
- ◀ توسعه تکنولوژی کشت بافت با پروتکل مناسب و راه‌اندازی چندین آزمایشگاه تولید نهال کشت بافت و صادرات آن.
- ◀ سرمایه‌گذاری بزرگ در نخیلات و توسعه صنایع جانبی و دستی.
- ◀ توسعه صنایع جانبی

کشور تونس

میزان تولید (تن)	سطح زیر کشت (هکتار)	عملکرد (کیلوگرم در هکتار)
۲۴۱,۳۳۳	۵۷,۳۲۹	۴,۲۰۹

مناطق خرماخیز کشور تونس عمدتاً در استان‌های مرکزی کشور (ناحیه زرد رنگ) توسعه یافته‌اند (شکل ۸).

مهم‌ترین ارقام

Deglet Noor, Alig, Bisir Helou, Horra, Kinta.

شکل ۸- نقشه توزیع نخیلات در کشور تونس

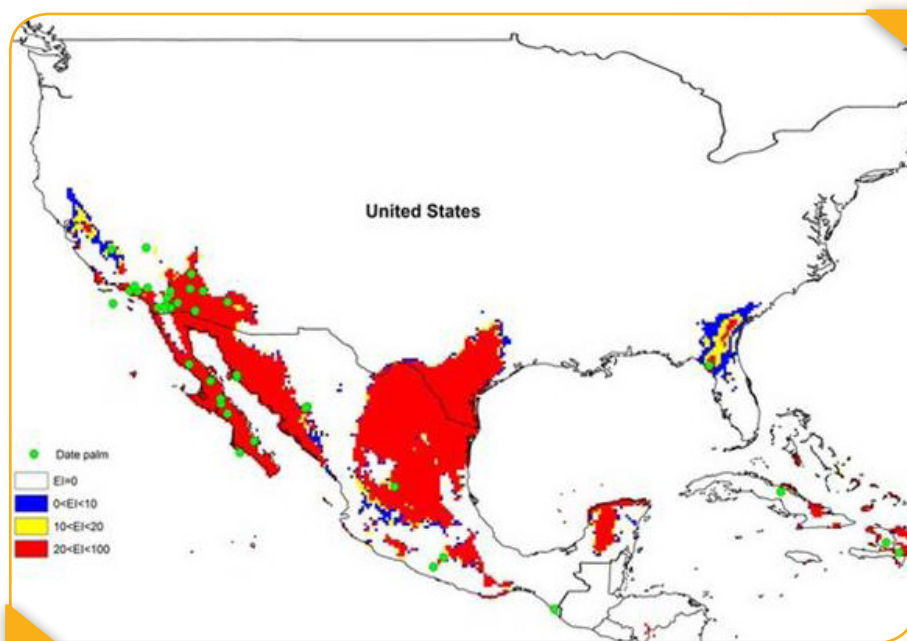
اقدامات اساسی کشور تونس در زمینه نخیلات

- ◀ احیای مناطق بیابانی و توسعه نخیلات مدرن با ارقام تجاری در این مناطق.
- ◀ توسعه تجاری‌ترین خرماي جهان یعنی رقم دگلت‌نور و سایر ارقام درجه یک جهان.
- ◀ افزایش درآمد نخل‌داران به بیش از ۱۰۰ دلار در هر نخل در سال.
- ◀ کسب درآمد بیش از ۲۰۰۰ دلار به ازای هر تن محصول خرما.
- ◀ بازاریابی حرفه‌ای و قبضه بازارهای اروپایی و آمریکایی با رقم دگلت‌نور.
- ◀ توسعه فناوری‌های نوین بسته‌بندی.
- ◀ ثبت و معرفی برندهای معروف و تداوم کیفیت و حفظ رضایت‌مندی.
- ◀ تقویت و حمایت از بخش خصوصی و سرمایه‌گذاری و راه‌اندازی نخلستان‌های تجاری پیشرفته.
- ◀ حمایت کامل از بخش تحقیقات نخل خرما و تجهیز مراکز تحقیقاتی و پرورش نیروهای متخصص و زبده.
- ◀ رعایت اصول به‌باغی برای افزایش عملکرد.
- ◀ توسعه و راه‌اندازی سیستم آبیاری تحت فشار.
- ◀ توسعه تکنولوژی کشت بافت با پروتکل مناسب و راه‌اندازی چندین آزمایشگاه تولید نهال کشت بافت و صادرات آن.
- ◀ سرمایه‌گذاری در زمینه صنعت نخیلات و توسعه صنایع جانبی و دستی.

کشور آمریکا

میزان تولید (تن)	سطح زیر کشت (هکتار)	عملکرد (کیلوگرم در هکتار)
۳۷,۲۴۰	۵,۳۰۱	۷,۰۲۵

مناطق خرماخیز کشور آمریکا اغلب در ایالات جنوبی و جنوب غربی مانند کالیفرنیا (منطقه کاجیلا والی) و آریزونا توسعه یافته‌اند (شکل ۹).

شکل ۹- نقشه توزیع نخیلات در کشور آمریکا (نقاط سبز رنگ)

مهم‌ترین ارقام

Deglet Noor, Medjool, Amir Hajj, Barhee, Empress, Zahidi.

اقدامات اساسی کشور آمریکا در زمینه نخیلات

◀ شناسایی کلیه ارقام خرماي جهان.

- ◀ بررسی ارقام مختلف در ایالات خرماخیز و انتخاب بهترین‌ها.
- ◀ تعیین نیاز دمایی ارقام و تعیین مناطق مختلف خرماخیز و تقسیم‌بندی آن‌ها براساس دما و رطوبت.
- ◀ مدیریت کلان GAP در نخلستان‌ها و اهمیت بخشیدن به تولید ارگانیک و راه‌اندازی مرکز تأیید محصول ارگانیک.
- ◀ توسعه تجاری‌ترین ارقام خرماهای جهان یعنی رقم دگلت‌نور، مجول و برحی و سایر ارقام درجه یک جهان.
- ◀ راه‌اندازی شرکت‌های عظیم بسته‌بندی و فرآوری و با تکنولوژی‌های پیشرفته و سرشکن نمودن هزینه‌ها.
- ◀ مدیریت صحیح و اصولی بازاریابی.
- ◀ تفکر کیفی به جای تفکر کمی
- ◀ تعیین روزی تحت عنوان روز تکریم نخل
- ◀ رعایت اصول مدرن به‌باغی برای بهبود کیفی محصول.
- ◀ توسعه و راه‌اندازی سیستم آبیاری تحت فشار.
- ◀ تحقیقات استاندارد نخل خرما و تجهیز مراکز تحقیقاتی.
- ◀ تغذیه و آبیاری اصولی و مطابق با استاندارد تولید ارگانیک.
- ◀ ثبت و معرفی برندهای معروف و تداوم کیفیت و حفظ رضایت‌مندی.

کشور فلسطین

میزان تولید (تن)	سطح زیر کشت (هکتار)	عملکرد (کیلوگرم در هکتار)
۳,۵۰۸	۱,۴۲۸	۲,۴۵۶

مناطق خرماخیز فلسطین اشغالی اغلب در مناطق شرق کشور و همجوار با کشور اردن توسعه یافته‌اند (شکل ۱۰).

شکل ۱۰- نقشه توزیع نخیلات در کشور فلسطین

مهم‌ترین ارقام

Medjool, Deglet Noor, Barhee, Hayani.

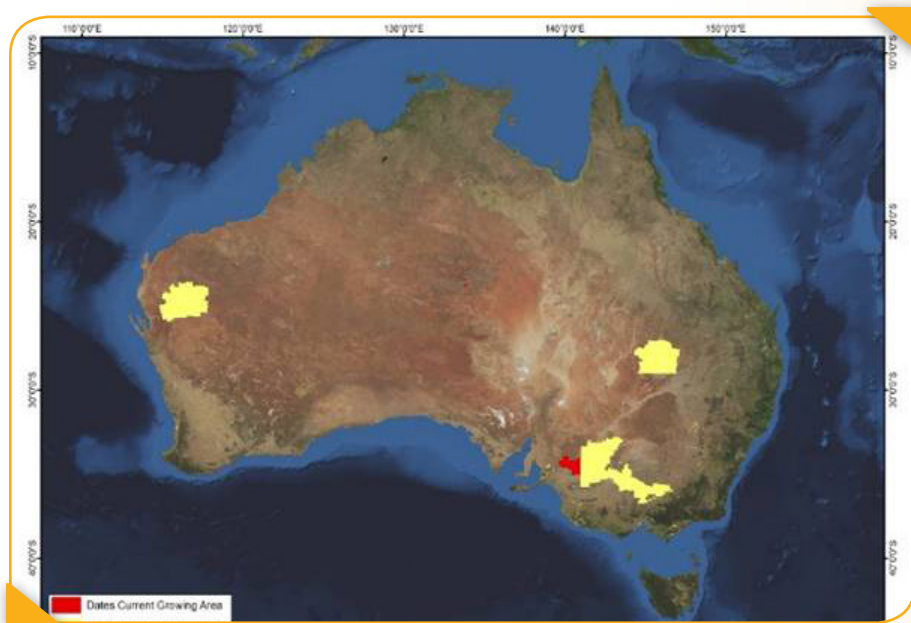
اقدامات اساسی کشور فلسطین در زمینه نخیلات

- ◀ توسعه فنی و تجاری کشت رقم تجاری و معروف جهان یعنی مجول .
- ◀ توسعه تکنیک‌های پیشرفته کشت و پرورش خرما.
- ◀ توسعه صنایع پیشرفته بسته‌بندی و فرآوری خرما.
- ◀ تأسیس سازمان خرماکاران و عضویت همه نخل داران در آن.
- ◀ راه‌اندازی مرکز خرمای فلسطین برای حمایت از تولید کنندگان.
- ◀ راه‌اندازی اتحادیه‌های بزرگ نخل داران و حمایت همه جانبه از آن‌ها.
- ◀ راه‌اندازی شرکت‌های عظیم بسته‌بندی و فرآوری و با تکنولوژی‌های پیشرفته و سرشکن نمودن هزینه‌ها.
- ◀ مدیریت صحیح و اصولی بازاریابی.
- ◀ رعایت اصول مدرن به‌باغی برای بهبود کیفی محصول.
- ◀ توسعه و راه‌اندازی سیستم آبیاری تحت فشار.
- ◀ تأمین مالی تحقیقات توسط بخش خصوصی و تحقیقات وسیع در زمینه نخل خرما و تجهیز مراکز تحقیقاتی.
- ◀ سیستم آموزشی حرفه‌ای و تهیه دستورالعمل‌های استاندارد.
- ◀ تغذیه و آبیاری اصولی و مطابق با استاندارد تولید ارگانیک.

کشور استرالیا

میزان تولید (تن)	سطح زیر کشت (هکتار)	عملکرد (کیلوگرم در هکتار)
۶,۰۰۰	۵۰۰	۱۲,۰۰۰

مناطق خرماخیز در حال تولید در استرالیا اغلب در مناطق جنوبی (رنگ قرمز) و مناطق مستعد پرورش خرما در مناطق جنوب، شرق و غرب توسعه یافته‌اند (شکل ۱۱).

شکل ۱۱- نقشه توزیع نخیلات در کشور استرالیا

مهم‌ترین ارقام

Medjool, Barhee, Khlal.

اقدامات اساسی کشور آمریکا در زمینه نخیلات

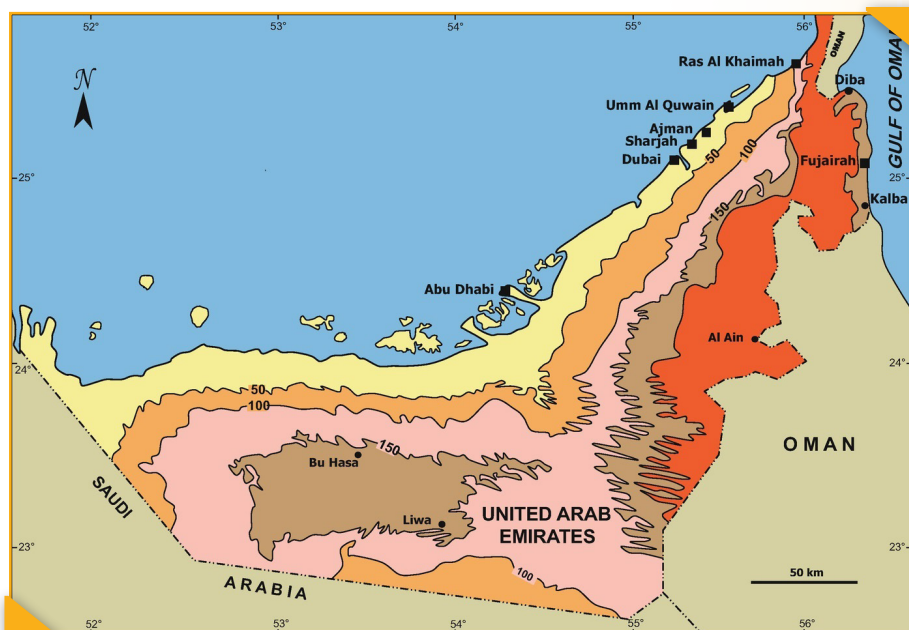
▶ پایه‌ریزی صحیح توسعه فنی و تجاری کشت ارقام تجاری و معروف جهان

- ◀ بررسی سازگاری اصولی سازگاری ارقام در مناطق مختلف.
- ◀ تأمین نهال سالم و اصیل ارقام درجه یک خرما.
- ◀ توسعه نخلستان‌های تجاری درجه یک توسط بخش خصوصی.
- ◀ ارتباطات قوی با کشورهای خرماخیز جهان.
- ◀ افزایش مصرف سرانه خرما در کشور.
- ◀ تأکید بر تولید خرماي ارگانیک.
- ◀ توسعه تکنیک‌های پیشرفته کشت و پرورش خرما.
- ◀ توسعه صنایع پیشرفته بسته‌بندی و فرآوری خرما با استانداردهای با ایزوی بالا.
- ◀ مدیریت صحیح و اصولی بازاریابی.
- ◀ رعایت اصول مدرن به‌باغی برای بهبود کیفی محصول.
- ◀ توسعه و راه‌اندازی سیستم آبیاری تحت فشار.
- ◀ تأمین مالی تحقیقات توسط بخش خصوصی و تحقیقات وسیع در زمینه نخل خرما و تجهیز مراکز تحقیقاتی.

کشور امارات متحده عربی

میزان تولید (تن)	سطح زیر کشت (هکتار)	عملکرد (کیلوگرم در هکتار)
۳۴۵,۱۱۹	۳۸,۱۱۷	۹,۰۵۴

مناطق خرماخیز کشور امارات متحده عربی اغلب در مناطق غربی و هم‌مرز با کشور عمان مانند العین و فجیره (منطقه قرمز رنگ) توسعه یافته‌اند (شکل ۱۲).

شکل ۱۲- نقشه توزیع نخیلات در کشور امارات متحده عربی (منطقه قرمز رنگ)

مهم‌ترین ارقام

Khallas, AbouMaan, Hallawi, Khissab, Khenezi, Nabut Saif, Jabiri, Hillali, Lulu, Chichi, Sakii, Sultana, Barhi.

اقدامات اساسی کشور امارات متحده عربی در زمینه نخیلات

- ◀ اهمیت ویژه و قابل توجه به نخل خرما و صنایع آن در کشور
- ◀ مطالعه، گردآوری و حفظ منابع ژنتیکی نخل خرما.
- ◀ حمایت کامل از بخش تحقیقات نخل خرما و تجهیز مراکز تحقیقاتی.
- ◀ تقویت و حمایت از بخش خصوصی و راهاندازی نخلستان‌های تجاری پیشرفته.
- ◀ احداث یکی از بزرگ‌ترین نخلستان‌های جهان.
- ◀ احداث بزرگ‌ترین شرکت فرآوری و بسته‌بندی خرما و کارخانجات مدرن بسته‌بندی و صنایع جانبی خرما.
- ◀ بازاریابی مدرن و پیشرفته و بهبود روابط تجاری با دنیا.
- ◀ ثبت و معرفی برندهای معروف و تداوم کیفیت و حفظ رضایت مندی.
- ◀ رعایت اصول به‌باغی برای افزایش عملکرد.
- ◀ تعیین نیازهای آبی ارقام و تجهیز و راهاندازی سیستم آبیاری تحت فشار پیشرفته و مناسب برای هر رقم در اغلب نخلستان‌ها.
- ◀ تعیین نیازهای غذایی هر رقم و تهیه دستورالعمل تغذیه ارقام.
- ◀ توسعه تکنولوژی کشت بافت با پروتکل مناسب.
- ◀ سرمایه‌گذاری و توسعه صنایع جانبی و دستی.
- ◀ راه اندازی شبکه بین‌المللی نخل خرما و استفاده از منافع علمی و معنوی آن.
- ◀ به کارگیری دانشمندان مختلف جهان و حمایت کامل مالی و معیشتی آن‌ها.
- ◀ توسعه فرهنگ آشنایی و مصرف خرما در ادارات، مدارس و آموزشگاه‌ها.

جمع بندی

- با توجه به کلیه موارد مطالعه شده در کشورهای مختلف خرماخیز و بررسی نکات قوت و دلایل موفقیت آن‌ها را می‌توان در موارد زیر خلاصه نمود:
- ▶ تقویت و حمایت از مراکز تحقیقاتی و تجهیز فنی و تکنولوژیک آن‌ها.
 - ▶ پرورش نیروهای زبده علمی و تأمین مالی و معیشتی و تفویض اختیار علمی و اجرایی به آن‌ها.
 - ▶ آموزش‌های فنی، فراگیر و مداوم تولیدکنندگان و تشویق آن‌ها به رعایت بهداشت و اصول فنی تولید.
 - ▶ روابط تنگاتنگ تولیدکنندگان و متخصصین.
 - ▶ شناسایی و صیانت از ذخایر ژنتیکی ارقام خرما داخلی.
 - ▶ مکان‌یابی صحیح و اصولی مناطق مستعد توسعه ارقام مختلف خرما.
 - ▶ تعیین و انتخاب بهترین ارقام برای توسعه.
 - ▶ معرفی کلاسیک و فنی ارقام خرما داخلی به کشورهای جهان.
 - ▶ رعایت نکات فنی و اساسی قرنطینه‌ای در تبادل ژرم پلاسما.
 - ▶ رعایت اصول فنی به‌باغی و تأکید بر تولید محصول سالم و ارگانیک.
 - ▶ کاهش مصرف سموم دفع آفات و بیماری‌ها.
 - ▶ حمایت از بخش خصوصی و راه‌اندازی شرکت‌های عظیم و مدرن بسته‌بندی، صنایع جانبی، صنایع دستی و فرآوری.
 - ▶ تنوع در تولیدات و صنایع جانبی و تأمین ذائقه‌های مختلف مشتریان.
 - ▶ توسعه فرهنگ آشنایی و مصرف خرما در ادارات، مدارس و آموزشگاه‌ها.
 - ▶ بهبود روابط بین‌المللی و تأمین نیازهای بازار در کشورهای مختلف.
 - ▶ مطالعه فنی بازارهای بین‌المللی و تشخیص نیاز بازارها و تأمین آن‌ها.
 - ▶ ثبت برندهای تجاری بین‌المللی و تداوم سلامت تولید و رعایت حقوق

- مشتریان و جلب رضایت و اعتماد مشتریان ملی و بین‌المللی.
- ◀ تشویق و تبلیغ مصرف محصولات مختلف خرما و حمایت جامع و کامل از نخل‌داران و بهبود شرایط معیشتی و رفاهی آن‌ها.
 - ◀ توسعه صنعت اگری‌توریسم و هدایت و تشویق جهانگردان به بازدید از نخلستان‌ها و آشنایی با ارقام و صنایع مختلف خرما.
 - ◀ برگزاری مراسم تکریم و نکوداشت نخل خرما.
 - ◀ برپایی همایش‌ها و کنفرانس‌های علمی در زمینه‌های مختلف خرما در سطح بین‌المللی.
 - ◀ راه‌اندازی شبکه‌های علمی بین‌المللی و استفاده از تجارب و دانش کشورهای خرماخیز.
 - ◀ دعوت از متخصصین بنام جهان و تأمین کامل مالی و معیشتی آن‌ها و تفویض اختیار عمل به آن‌ها.
- در نهایت با کمال تأسف باید عنوان نمود با توجه به جمیع بررسی‌های نخلستان‌های داخل و خارج کشور، اغلب قریب به اتفاق مشکلات صنعت خرمای کشور، به دلیل تصمیمات غلط مدیریتی است ולאغیر!

یادداشت

یادداشت

یادداشت